

פסחים דף פז

שיעור ב'

מהר"ל דרך חיים פ"ו ברייתא יי (עמי שמג, שמו, שסח)

לכך אלו דברים נקראו "קנין", שהם אל השם יתברך לעצמו אל אלקותו, כמו הקונה דבר, אם לא היה צריך אליו לגמרי, לא היה קונה אותו¹⁸¹⁹. ולפיכך התורה נבראת

ואלו ד' דברים כאשר תבין דברי חכמה, התחיל בתורה היא המדריגה העליונה יותר, ואחר כך השמים והארץ, ואחר כך ישראל, ואחר כך בית המקדש, כל אלו דברים הם כסדר מאד. ולכך ראוי שהם קנינו של הקב"ה. וראוי לך להבין דברים אשר רמזנו פה, כי הם דברים ברורים מאד, אין ספק בפירוש הזה¹⁹¹⁸ ובפירוש רש"י ז"ל בכאן

ועוד יש לך לדעת, כי מה שאמר התנא "חמשה קנינים", קרא "קנין" הדבר שהוא שייך לעצמו לגמרי של בעל הקנין¹⁸⁰⁰, כמו הבית ראוי שיקרא קנינו של אדם, כי הוא צריך לדירתו ולהוויתו, שכל אדם צריך שיהיה לו בית¹⁸⁰¹. ולא כן העבד והכלים, אף כי הם צריכים לו, אין נקראין "קנין", שאינם משמשים לבעל הקנין רק בדבר מה¹⁸⁰². אבל הקנין הוא מה שאי אפשר זולתם, ולכך נקרא "קנין", שאם אין לו הדבר ההוא, צריך לקנותו, מאחר שלא יוכל לעמוד זולתו, ולפיכך נקראו "קנין"¹⁸⁰³

הערת אמו"ר שליט"א

ויאמר סברה זו להדיא [ראה הערה 1955]. שמעתי ממו"ר שליט"א לבאר דברי קודש אלו, שכוונתו היא שארבעת הקנינים שהוזכרו בגמרא הם כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה. "תורה קנין אחד" הוא כנגד אות יו"ד, שהיא חכמה ["היו"ד על שם המחשבה נאמרה" (רש"י שמות טו, א)]. "שמים וארץ קנין אחד" הוא כנגד אות ה"א עילאה, שהיא בינה, שהוא הבנת דבר מתוך דבר, כי חבור שמים וארץ הוא שאין לך דבר בארץ שאין כנגדו דבר מן השמים, והארץ מוציאה דבר מתוך דבר. "ישראל קנין אחד" הוא אות וי"ו, שהיא וי"ו החבור, כנגד צורת אדם המחברת שמים וארץ ["כי כל בשמים ובארץ" (דהי"א כט, יא)], וזהו "תפארת ישראל" [איכה ב, א]. "בית המקדש קנין אחד" הוא כנגד אות ה"א תתאה, כי המקדש הוא מקום המלכות ["מקדש מלך עיר מלוכה", מקום השכינה והמלכות (גו"א שמות פט"ו אות כב)], ו"הדום רגלי" [ישעיה סו, א] הוא בית המקדש [מכות כד.]. ולכך ארבעה דברים אלו הם קנינים של הקב"ה, כי שם הוי"ה מורה על עצמו יתברך ["ה' הוא שמו, 'אלקים' שהוא שליט ושופט" (רש"י בראשית ב, ה)]. ושם הוי"ה מורה שזולתו אפס, וכפי שכתב בהקדמה שניה לגבורות ה' [י, וז"ל: "כי מאחר שמן הוייתו נתהווה הכל, אין בזה שתוף כלל, שהם נמצאים מאתו יתברך הוא, ומהוייתו הפשוטה נמצא הכל, והכל אפס זולתו, והוייתו יתברך נקרא הוי"ה, וזולתו אפס". ובגו"א שמות